

RODOLJUB.

Glasiló „Slovenskega društva“ v Ljubljani.

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca (ali če je na ta dan praznik, dan poprej) ter stane 70 kr. na leto. — Članom „Slovenskega društva“ pošilja se list brezplačno. — Za oznanila plačuje se od dvostopne petit-vrste 8 kr., če se enkrat tiska; 12 kr. če se dvakrat, in 15 kr. če se trikrat tiska. — Večkratno tiskanje po dogovoru. — Naročnina in inserati blagovolijo naj se pošiljati „Narodni Tiskarni“ v Ljubljani, vsi spisi in dopisi pa uredništvu „Rodoljuba“. — Pisma izvolijo naj se frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

24. štev.

V Ljubljani, dne 19. decembra 1896.

VI. leto.

Vabilo za naročbo.

Z današnje številko dopolnjuje naš list svoje šesto leto. V tem času pridobil si je mnogo prijateljev in sovražnikov. Napovedal se mu je bil že v začetku hud boj. Vsi oni, ki so imeli kak povod, da so se bali, da izvé narod resnico in spozna stvari tudi od nasprotne strani, kakor mu jih rišejo, so bili smrtni sovražniki našega lista.

Kakšnega programa se bode držal v prihodnjem letu, ni treba praviti, kajti program našega lista je znani program narodne stranke. Potegoval se bode za narodne pravice proti vsem in pri tem ne bode delal nobene razlike. Bode li v novem letu „RODOLJUB“ bil hud boj, ali mu pa bode mirneje delovati, odvisno je pač od tega, če se dožene sporazumljenje mej narodnima strankama, ki je mogoče jedino le na narodni in gospodarski podlagi. „RODOLJUB“ te sprave ne bode oviral, ako se doseže na omenjeni podlagi. Moral bi pa izpregovoriti odločno svojo besedo, ako bi se v spravo hotelo le utihotapiti gospodstvo klerikalcev.

Na svoje prijatelje se obračamo s prošnjo, naj bi pridno razširjali naš list po deželi. Začetkom drugega leta vršile se bodo nove državnozbornske volitve in želeti je, da se narod poučuje o važnosti volitev in kako postopati pri njih. Kaže se sicer, da po državnozbornskih volitvah ne bode boja, da se obe stranki mirno pobotata. Gotovo pa to še ni, kajti naši klerikalci se po svojih glasilih še niso izrekli za spravo na taki podlagi in lahko je mogoče, da pridejo s takimi zahtevami, da naposled sprava ne bode mogoča; zgoditi se zna tudi, da dobé od zgoraj povelje, da se z narodno stranko zavezati ne smejo. Vsaj ni dolgo tega, ko se je bilo očitno pokazalo, da naša katoliška stranka nima svobodnih rok.

Oblika in smer lista ostane taka, kakoršna je bila v pretečenem letu. Obračala se bode posebna pozornost gospodarskim vprašanjem. Prinašal bode poučne sestavke o kmetijstvu in obrtniji. Tudi na potrebe delavcev ne bode pozabljal, seveda neizpolnjivih socialističnih nazorov ne bode gojil, ker ga bode vodila resnična želja vsemu narodu koristiti.

Izrekamo pa koncem leta srčno zahvalo vsem dopisnikom in jih prosimo, da nas podpirajo tudi v novem letu. Do vseh svojih somišljenikov obračamo se, naj v novem letu pridobé našemu listu še več novih naročnikov. **„RODOLJUB“ velja za celo leto samo 70 kr.** in se naročnina pošilja „Narodni tiskarni“ v Ljubljani.

Vsem cenjenim naročnikom, dopisnikom in prijateljem voščimo vesele božične praznike in srečno Novo leto.

Uredništvo in upravništvo „RODOLJUBA“.

Svobodna kolportaza.

Velika ovira v Avstriji, da se časopisje prav razviti ne more, je prepoved svobodne kolportaze. V drugih državah, in to celo v Rusiji je dovoljeno časopise in knjige ponujati po hišah, kakor kako drugo blago. Pri nas v Avstriji je pa to strogo prepovedano. To je pa velika ovira razvitju omike. Po sedanji občni šolski dolžnosti je to naravnost nesmisel. Če hočemo, da bodo ljudje kaj od šole imeli, je treba delati na to, da imajo ljudje priložnost popolnjevati svoje znanje še potem, ko šoli odrastejo. Francosko ljudsko šolstvo nikakor ni posebno uzorno in otroci, ki pridejo iz šol v Franciji, navadno Bog vé koliko ne vedó. Večkrat jim niti čitanje prav gladko ne teče. Pojdi pa mej francoske odrasle delavce ali kmete, bodeš se čudil takoj njih izobraženosti. To prihaja največ od tod, da svoje znanje po dovršeni ljudski šoli popolnjujejo, dočim v Avstriji le preradi pozabijo to, kar so se v šoli naučili.

Pri nas Slovencih v tem oziru še ni najslabše, kajti „Družba sv. Mohorja,“ spravi slednje leto veliko število knjig mej narod. Ljudje jih zlasti po zimi čitajo in si znanje popolnjujejo. Priznati pa moramo, da je še marsikaj želeti v tem oziru. Knjige „Družbe sv. Mohorja ne zadoščajo potrebam vseh stanov in so naravno pri vsej svoji dobroti nekoliko pristranske. Ljudje torej iz njih nimajo priložnosti vsestranski z raznimi stvarmi se seznaniti. Dobro je torej, če pridejo tudi druge knjige in časopisi mej narod. To je pa težava. Povsod ni knjigarn in ljudje nimajo priložnosti knjig kupovat. Zato pa nimajo ljudje časa in potrpežljivosti, da bi knjige in časopise od drugod naročali. Tudi je treba narod prav za prav še-le pridobiti za čitanje. To je pa le mogoče, ako se dovolji svobodno kolportaza, to je, krošnarjenje s knjigami in časopisi.

Sedaj se je v državnem zboru zopet sprožila ta misel. Toda zadela je pri vladi na hud upor, kakor uže večkrat poprej. Pravosodni minister grof Gleispach, ki je semtertja

v besedah jako svobodoljuben, se je odločno uprl. On misli, da bi se potem ne moglo tako lahko zabraniti konfiskovanim spisom mej narod. To je pač prazen izgovor. Gotovo sedaj raznašalci po mestih razneso več naročenih listov, kakor bi se jih moglo spraviti po kolportazi mej ljudi. Že davno jih razpečevalcu policija odvzame, predno jih bode mogel spraviti mej ljudi, ako bode list konfiskovan. Če pravosodni minister zahteva, da se poprej mora dovoliti, da se vzamejo vse tiskovne pravde porotnikom in dajo navadnim sodiščem, to dokazuje le njegovo željo po omejenju tiskovne svobode. Če je v kakem listu res kaj bolj nevarnega, ga gotovo obsodijo porotniki, a za omejenje politične svobode se ne dajo pridobiti. Minister dobro vé, da poslanci v to ne privolijo, zato je pa stavil tak pogoj.

Vladi je namreč na tem, da se ne razširijo preveč neodvisni listi. Tem je namreč neobhodno potrebna svobodna kolportaza. Da bi se kdo kaznoval, ki je kak vladni list razširjal, dosedaj ni bilo slišati. Vse meri na to, da se ljudje ne navadijo samostojno misliti in se pri volitvah ne bodo ravnali po svoji razsodnosti. Potem bi v državni zbor utegnili priti možje, ki bi odločno zahtevali, da se vlada, kakor narod želi. Sedaj imamo v Avstriji ustavo, a navadno odločuje le vlada. Državni zbor se pa dá od nje voditi. Samo soodgovorna sta za vse tudi državni zbor in prebivalstvo, ki je poslance volilo.

Svobodna kolportaza bi mnogo pripomogla k razvoju slovstva. Na drugi strani bi znatno povzdignila izobražbo naroda. To je tudi v državno korist. Izobraženi ljudje v vseh področjih upešneje delujejo, nego neizobraženi. Če se dovoli svobodna kolportaza, se bode avstrijsko prebivalstvo kmalu toliko povzdignilo, da ne bode zaostajalo za prebivalstvom sosednih držav. Zato se pa naravnost čudimo, da se najdejo še ministri, ki se temu upirajo, ker jim je vender skrbeti za napredek in blaginjo države. Če se znanost in obrt v drugih zapadno-

LISTEK.

Dozdevni hudič.

Na podlagi resnične dogodbe spisal Ivan Kocmur.

(Konec.)

Pa vse zaman. Pošast razsajala je čedalje huje in stresala hišo. V veži pa je rožljalo in ven so se čuli mehki a težki počasni koraki.

Na prigovarjenje nekega Žonte ojunači se nekaj mož in nekaj trenutkov pozneje upira se osmerica krepkih mož z velikim strahom v še skoraj nova vrata. Drugi ostali pa so se skrivaj zmuznili od tega kraja ter bežali domov, kolikor so jih le noge nesti zamogle. Vrata ostala so trdna, četudi so močno tiščali. Sedaj pa sedaj so se nekoliko odprla in udala, pa zopet jih je od notranje strani neka strahovita moč porinila nazaj. Iz veže pa se čuje,

oj grozno hropenje, dihanje in neko votlo ropotanje, kakor da bi tolkel ob kad.

Upirajo se in upirajo, poprej taki junaki in tresk, vrata se ulomijo in padejo z velikim hreščanjem na notranjo stran, ter ostanejo naslonjena. In vrata se začno vzdigovati, prikaže se velik rog in slednjič oj groza, — velika volovska glava.

„Vsi svetniki, saj je res!“ prestrašil se je najpogumnejši. „Je že, je že! Zaobljubimo se možje!“ Ter se strahu sesedel na zemljo, drugi pa so vsi zbežali.

„Po meni bo, po meni, drhtel je ta samega strahu ter se valjal po tleh, pričakujoč strašne in grozne usode.

„Oh sveti naš patron!“ kričal je Gropa pri oknu in ruval omrežje, ki pa se ni hotelo udati. Oh, vsi svetniki, pomagajte, pomagajte! In naš patron.“

Mej tem se je pa tudi padli pobral in letel ne oziraje se v temno noč, sam ne vede kam.

evropskih državah bolje razvijata, nego pri nas, prihaja od tod, da drugod knjigam in časopisom ne delajo takih ovir razširiti se mej narodom, kakor pri nas. Posledki tacega postopanja so pa, da Avstrija trpi v gmotnem in duševnem oziru. Gotovo je le v čast države, ako je njeno prebivalstvo izobraženo. Po našem mnenju ne more biti tako velika škoda, če morda kaka konfiskovana knjiga pride mej narod, kakor bi pa imeli koristi od tega, ako se narodu pot pogladi k izobražbi.

Politični pregled.

Državni zbor sedaj razpravlja o proračunu. Dr. Gregorec je jako ostro govoril o razmerah na Štajerskem in Koroškem, zlasti hudo je grajal postopanje ministrov Gautscha in Gleispacha pri imenovanjih. Povedal je, kako nasprotno je Slovencem uradništvo in kako se po Štajerskem goji prusofilstvo, ki se kaže posebno v proslavljanje Bismarka pri vsaki priložnosti. — Dr. Laginja je osvetljeval neznosne razmere v Istri in Trstu.

Časniški kolek. Dnevnik in tednik morajo plačevati kolek po krajcarji od vsakega lista. Poslanec dr. Russ je v državnem zboru predlagal, naj se odpravi ta kolek. Temu se upira vlada in mnogi poslanci ne vedó, kaj bi storili. Bojé se volilcem in vladi zameriti in zaradi tega so v proračunskem odseku sklenili, naj se kolek odpravi, a šele leta 1898. Mislijo si, s tem da glasujemo za odpravo koleka, prikupimo se volilcem, vladi se pa ne zamerimo, kajti po volitvah lahko besedo umaknemo.

Borzni davek. Državni zbor je sklenil neko neznatno povišanje borznega davka. Finančni minister se je pa pri tem silno vlekel za borzijance. Nikdar se še ni nobeden minister tako potegnil za kmeta-trpina, kakor se je tukaj Bilinski za borzne bogatine. Ker je finančni minister to želel, se novi davek ne vpelje precej, temveč šele, ko se bode vladi zazdelo.

Klerikalni boj proti velikemu kapitalu. Klerikalci kaj radi zabavljajo proti velikemu kapitalu, dejanski pa še pospešujejo kapitalizem. To smo nedavno videli, ko je v

Mi upamo, da bodo slovenski poslanci obeh strank na Dunaju podpirali tiste, ki se potegujejo za svobodo kolportáže. Sedanje stanje je protinavno, če pomislimo, da se kaznuje, kdor je razširjal knjige ali časopise, v katerih pazno oko državnega pravdnika ni ničesar državi nevarnega ali škodljivega našlo. Nada ni velika, da bi se v sedanjen državnem zboru stvar ugodno rešila, a treba bode v novem državnem zboru jo ponoviti in tako dolgo ponavljati, da se povoljno reši.

proračunskem odseku klerikalni poslanec dr. Fuchs govoril proti konvertovanju državnih dolgov. Pred kratkim se je pa dal v odbor zavarovalnice „Anker“ voliti vodja dolenje-avstrijske klerikalne stranke grof Falkenhayn. Upravno svetništvo pri tem zavodu mnogo nese. Volili so ga v odbor, da s tem zavarovalnica dobi boljše ime in da bode grof Falkenhayn še bolje se upiral podržavljenju zavarovalnic. Klerikalni plemenitaši so vedno pripravljene svoje ime posoditi za reklamo kapitalizmu.

Moravska katoliška stranka. Časopisi moravske kat. stranke se oglašajo zoper skupno delovanje z drugimi češkimi strankami. Katoliška stranka, ki je sedaj najslabša izmej čeških strank, se celo upa zahtevati, da naj druge stranke se popolnoma odreko svojim dosedanjim načelom in se postavijo popolnoma na klerikalno stališče. Seveda se to ne more zgoditi. Katoliški listi še nedavno niso mogli dovolj zabavljati proti Mladočehom, ki rušijo slogo, a sedaj se pa vidi, koliko jim je za slogo, ako ta ne služi ravno klerikalnim namenom.

Podržavljenje cerkvenih posestev na Ogerskem Ogerske škofije, prošnje in nekatere župnije imajo ogromna posestva in zaradi tega velikanski vpliv. Nadškof v Ostrogonu sam ima na leto tri milijone dohodkov. Pri tem pa je omeniti, da s tem nadškof vzdržuje več šol, od katerih nekatere delujejo za raznarodovanje Slovačkov. Po šolah drugih škofij se pa madjarščina tako pridno ne goji. Da dobi vse verske šole bolje v svoje roke, je jeden glavnih

Na pragu hiše pa se pokaže prav zmagonosno velika volovska postava, ki se pa ni dolgo mudila tu, nasprotno pa krenila naravuost v hlev, in ni je zanimalo to prizorišče.

In res! Kaj menite, kdo je bil?

Nihče drugi, kot Stružnikov vol, Lisec.

Kako pa je prišel sem notri? Me bodete vi vprašali radovedno.

No, to je pač lahka stvar. Hlapec ga je bil namreč privezati pozabil, njega pa se po noči polasti misel po prostosti in jo maha tako mej hišami dalje. Iz Junčeve veže pa je tako prijetno dregnilo Lisicu v nos sekanje, ki je bilo pripravljeno za prašiče. Pomudi se nekoliko, ali v vežo priti je pač lahko bilo, ker so bila, kakor je že po nekod na kmetih navada, vrata odprta; nazaj pa ni šlo, ker so se bila zaprla za njim. Ker pa je bila veža premajhna, hišica pa lesena, naj si blagovoli tol-

mačiti predragi bralec sam, kaj je moralo biti potem iz tega v veži. Lehko si sedaj mislite, kakov smeh je zavladal po vsej vasi, ko so zvedeli, kako so že zjutraj na vse zgodaj pri Junčevih hudiča izganjali, pa še celo najboljši junaki cele vasi, katere je bilo grozno eram. Cela vas se je norčevala iz njih.

Posebno veliko opravila pa je dalo to Groggi samemu, kajti ljudje, posebno pa otroci so hodili cel dan zijala prodajat in gledat podrtó steno, katero so davi porušili vaški junaki.

Tudi krčmar Toncelj moral je iztirjavati denar za vino po vasi, ker v naglici in prevelikem strahu se še nihče na to zmisli ni, ter vsacega nekoliko podražil rekoč: „Kdo pa je tisti, ki se je v nedeljo večer pri meni v gostilni tako bahal, da zna duhove rotiti?“ Seveda je to vsacega močno jezilo in odslej se nihče več noče delati junaka, ali celo prednost pred vragom prisojevati.

namenov, da namerava država podržaviti cerkvena posestva. Tudi na duhovščino bode sploh potem imela več vpliva. Vlada se sklicuje, da se sedaj s cerkvenimi posestvi slabo gospodari. Da bi vlada ž njimi kaj bolje gospodarila, ne verjamemo, samo nekaj od njenih dohodkov se utegne porabiti še v druge namene, kakor so namenjeni. Kdo vé, če se cerkveni denar ne bode rabil pri volitvah za agitacijo za židovske kandidate.

Bosensko odposlanstvo. Na Dunaj je bilo prišlo odposlanstvo 33 Srbov, da se pritožijo, kako se krati pravoslavnemu življu in cerkvi svoboda v Bosni. Odposlanstva cesar ni bil vzprejel, pač pa so odposlanci izročili spisano svojo pritožbo dvorni pisarni.

Bolgarsko narodno sobranje se je otvorilo predzadnjo nedeljo in prestolni govor posebno naglašala dobrih odnošajev z Rusijo, prijateljstvo, ki veže ruski in bolgarski narod, ter ljubezen ruskega carja za Bolgarijo.

Vstaja v Turčiji. Bati se je, da se spomladi začne vstaja v Makedoniji in na Kreti. Grki so za spomlad določili velike vojaške vaje. Nekateri sodijo, da bodo te vaje mobilizacija, da Grška začne vojsko s Turki, ako se jej bodo zdele razmere za to ugodne.

Cerkvene razmere v Turčiji. Grški patrijarh v Carigradu, kateremu so podložni vsi pravoslavni v Turčiji, razen Bolgarov, porablja svoj vpliv v to, da razširja pogrčenje mej Slovani in Rumuni. Iz cerkva odpravlja slovansko bogoslužje. Nedavno je v Skopljah v Stari Srbiji umrl metropolit (nadškof) Metod. Sodi se, da so ga Grki zastrupili, ker je bil zaveden Srb. Patrijarh je poslal za metropolita nekega Ambrozija, trdega Grka, ki niti jedne besedice slovanski ne zna, dasi so njegovi škofjani sami Srbi, izvzemši nekaj grških trgovcev. Ljudstvo je zaradi tega jako razburjeno in se hoče ločiti od carigradskega patrijarhata. Rumuni v Carigradu so se zadnje dni že ločili. Osnovani so svojo cerkev, volili svojega cerkvenega poglavarja (eksarha) Antimosa, katerega je patrijarh

že iz cerkve izobčil in preklel. Rumuni se seveda za to ne zmenijo in jim je izobčen eksarh ljubši, kakor neizobčen patrijarh.

Izplačevanje uradniških plač na Turškem. Pred kratkim je turški finančni minister odredil, da se imajo izplačati vsem državnim uradnikom plače za jeden mesec. Uradniki dobé plačo za april. Turčija je torej za pol leta zaostala s plačevanjem uradnikov. Seveda nastaja vprašanje, kako uradniki živé, ker ne dobivajo plače. Pri turških razmerah se znajo menda s tem pomagati, da prebivalstvo molzejo. Podkupljivi so itak vsi turški uradniki od najvišjega do najnižjega. Neredno izplačevanje plače jih seveda še bolje izpridi.

Škandalna pravda je bila nedavno v Berlinu. Zatožena in obsojena v 18mesečno ječo sta bila dva časnikarja, ki sta po listih razširjala razne laži, da bi tako onemogočila nekatere ministre. Obravnava je pokazala, da sta dotična časnikarja delala po nalogu tajne policije in od nje dobivala navodila. Policijskega komisarja Tauscha so zaprli. Dalje pa niso hoteli poganjati, ker so se bali, da se kot pravi krivci ne odkrijejo osebe, ki so v milosti pri dvoru. Zanimivo je to, da je jeden obsojenih časnikarjev za tajno policijo nabiral gradivo proti Poljakom po Poznanjskem. Na podlagi poročil takega poštenjaka, katerega so sedaj zaradi obrekovanja obsodili, so se izdale stroge naredbe proti Poljakom in se je poljsko prebivalstvo pri cesarju sumničilo, da je nezvesto pruski državi.

Napadena ekspedicija. Laški konzul Cechi v Sansibaru je organizoval večjo ekspedicijo do obrežja Vehi-Šebelji. V karavani sta bila dva morská kapitana, nekaj drugih laških časnikov in vojakov ter 70 dobro oboroženih črncev. Nomadizujoči rod Somali je napadel karavano in jo po več ur trajajočem boju premagal. Samo trije udeležniki so pobegnili, vse druge so divjaki umorili.

Dopisi.

Iz Stare Loke, 7. decembra. [Izv. dop.] Bili so časi, ko je bil naš gorenjski kmet še mož poštenjak od nog do glave. Fanatični klerikalizem takrat še ni okužil s svojim črnim sleparstvom ljudske morale. Naš kmet je dal Bogu, kar je božjega, in cesarju, kar je cesarjevega, in prepričan je bil, da sta si duhovski in posvetni stan po bistvu tako različna, da bi bilo njih združenje v eni roki pogubno za vsako izmed njiju. Da, bili so to drugi časi. Raz leco se je takrat še oznanjevala božja beseda, priporočala ljubezen do bližnjega, hvalila mir in sprava in poudarjala nečimurnost posvetnega blaga in posvetne slave. — Ti časi so minuli. Danes se oznanja raz leco vera sovraštva, seje se razpor mej vaščani, da celo mej člane iste družine, hujska se proti posameznim osebam in proti celim stanovom. Takrat se je raz leco blagoslavljalo — danes pa se preklinja, vleče se v blato vsak, kdor slepo ne moli farškega klobuka, kdor ne veruje, da je duhovnik edini od Boga postavljeni vladar v cerkvi

in v šoli, v uradu in v postavodajalnih zborih. To pregrešno hlepenje duhovnikov po posvetni oblasti in časti, po posvetnem blagu in po neomejeni nadvladi moralo je omajati ljudsko moralo in mora jo s časom popolnoma udušiti. . . . Volitev občinskega našelnitva, ki se je vršila pretečeni mesec pri materi fari, razkrila je zopet enkrat ostudno gnjilobo našega klerikalizma, pokazala je v pravi luči te hinavske osrečevalce našega naroda in njih jezuitsko moralo. Bivši občinski odborniki so se z županom vred častno odlikovali z skromno nevednostjo in ponižnim klečeplaztvom nasproti duhovnikom. Oče župan in vsak izmed občinskih odbornikov bil je najbolj srečen takrat, kadar se je mogel solnčiti v žarkih neskončne milosti dekanove ali kaplanove, ali kadar je mogel izpolnjevati kako željo teh svojih malikov. No, to bi samo ob sebi ne bilo nič napačnega — a kdor zadnja leta ni spal poljšjega spanja, moral je spoznati, da so imeli v vseh občinskih zadevah, (izvzemši mater županjo), odločujočo be-

sedo le duhovniki in kdor je hotel zadnja leta gledati, je lahko videl, da je gospodarilo to podrepno občinsko načelnštvo z občinskim premoženjem jako potratno; redne občinske doklade bile se v enomer izredno visoke. Kdor pozna naše sedanje duhovnike, vé kako spretno znajo isti razširjati svoj upliv na šolske, občinske in v občine na javne zadeve s tem, da pomorejo v občinski odbor ljudem, ki nimajo lastne volje in lastnega prepričanja in se dajo slepo zlorabiti za njih sebične namere; kdor jih torej pozna, mi bo rad verjel, da so božji namestniki pri materi fari znali ceniti krotkost in udanost in ponižnost dozdanjega občinskega načelnštva in da so za iste pri zadnjih občinskih volitvah porabili ves svoj upliv in vsa njim že priročna nepoštena sredstva, da bi obdržali občinski ladji stara vesla. Čestihlepnost bivšega župana, ali da se bolje izrazim, matere županje in nekaterih odbornikov pa je vodila vodo na njih mlin. Pred volitvami so letali plačani in neplačani agitatorčki od hiše do hiše prizanesli niso niti najzadnjim planinskim pastirskim kočam. In stiskali so volilcem v pest listke z imeni Bogu dopadljivih mož in poleg listkov svitle krone, ali pa so vtepali v glave nevednih volilcev imena kaplanovih izvoljencev. Volilce, kateri so se jim zdeli sumljivi, so izpuščali iz volilskega imenika, ali pa so jih vpisavali v nižji razred. Od nevednih ženic so jemali pooblastila, češ, da je vera v nevarnosti, če se ne izvoli stari župan. Ponarejali so pooblastila... skratka, uporabljali so zvijačo in silo in vsa mogoča nepoštena in kaznjiva sredstva, držeč se znanega jezuitskega gesla, da namen posvečuje sredstva. V kljub temu jim je šla trda, posebno v prvem razredu, kjer so zmagali le z glasovi častnih občanov (seveda duhovnikov), dveh železničnih uradnikov (!), po katera so poslali zadnji trenotek s posebnimi kočijami in pa z glasom občinskega pisarja (!). Zmagali so v prvem in v tretjem razredu, kajti kakor nikjer, tako se tudi v naši občini ne manjka nevednežev in pa takih, ki za kozarec pijače store vse in katere malo briga, če je tudi občina preobložena, kakor njih posestva. V drugem razredu so propadli. Med dvanajstimi odborniki jih je sedem, nad katerimi imajo duhovniki in pa bivši župan dopadaje in ti so večinoma taki, ki poznajo izmed različnih knjig samo davčne, in še te le po platnicah. Nekdaj bilo je mesto župana, častno mesto, župan si je bil v svesti, da sprejema s to častjo mnogo bremen, a malo koristij, — precejšnjo odgovornost, pa malo dobrot; županom takrat še na um ni prišlo, da bi zamogli svojo uradno oblast zlorabljati v kakoršnekoli strankarske namene. Nekdaj bi se bil najzadnji občan s posmehom in gnusom obrnil od vsakega, kdor bi se usiljeval na župansko mesto. — Našim duhovnikom se je uže posrečilo iztrebiti te poštene ljudske nazore o časti, kajti prepričan sem, da novoizvoljenega župana ne bode prav nič sram, da se

je usilil z zvijačo in nepoštenimi sredstvi. Sicer se mi pa zdi baš pot, katerega so hodili naši mračnjaki pri zadnjih volitvah prava, kajti, če le kaka stvar, mora to njih obnašanje odstraniti našim občanom mrene raz očesa, da bodo spregledali, kdo da se poteguje za svoje lastne, kdo pa za njih koristi. Konečno pa moram tudi priznati, da me je zadnja starološka občinska volitev navdala v kljub vsem popisanim umazanostim s tihim zadovoljstvom, kajti onih pet odbornikov, ki so bili voljeni v drugem razredu mi je dokaz, da se svita tudi že med nami, da dviga tudi raz naše poljane tam v oglu sorške ravnine črna noč že svoje pošastne peroti.

Občan.

Iz košanske okolice, 12. decembra. [Izv. dop.] Minulo bode skoraj leto 1896. Če pomislimo nekoliko nazaj v to leto, nehoté moremo po pregovoru vsklikniti: „Dosti kokodakanja, a malo jajec“. A kaj je temu krivo? Nesloga; sloge in jedinstvi pa ni, kajti: „Ljudski glas je božji glas“ in ravno to ne gre nekaterim v glavo, v svoji časti in dozdevni vsemogočnosti nočejo nič slišati tega glasú, ni jim mari odkod prihaja, zato pa, ne da bi dobre reči podpirali, jih še izpodmičejo, podirajo. — V Št. Petru je bil pred nekaj tedni neki klerikalni shod, na katerem je jeden govornik govoril o naših potih. Gospodu govorniku bili bi hvaležni, ako bi bil povedal resnične želje našega ljudstva, toda slišali smo, da je gospod govornik v svojem govoru mislil ono pot iz Košane čez Lozo v Senožeče, katero pot si pa lahko utrpimo. Pač smo pa živo potrebni ceste iz Košana čez Čepno na železniško postajo Zgornje Ležeče ter dalje na državno cesto proti Gornjem Vremom, potem bi se pa opustila ona dolga in slaba pot čez Njivico in Gaberk, katere se je le nekaj mesecev posluževati mogoče, v zimi pa nihče ne more na njo. Kako žalostne posledice so to za tukajšnje prebivalstvo, vedó vsi oni, katerim je znano, kaj je v gospodarskem oziru Trst za naš kraj. Da je res tako, poslušajte, kaj pravi knjiga: Postojnsko okrajno glavarstvo, spisali gospodje učitelji v tem okraju l. 1889. V ti hvale vredni knjigi čitamo na 29. strani med drugim tudi to-le: „Občevanje s sosednimi kraji pa je težavno, kajti pripravnih potov ni. Če hočeš n. pr. v Trst, moraš na reško cesto proti jugu, potem ob vodi Reki po dolini nazaj, tako da voziš kake tri ure in si zopet vstric doma. Zato si želé vožne poti, ki bi čez goro pod Vremšico vezala Košano z Ležečami. Po tej poti bi lažje občevali s Trstom in bližnjo okolico (vremsko dolino). Svoje pridelke kakor vino in sadje bi pa bolj povoljno spečali.“ Tako je gospod pisatelj uže pred sedmimi leti dobro razumel in spoznal želje našega prebivalstva in tlačnega ljudstva. Zato pa prosimo vse one častite gospode, katere volimo v razne zastoje, slavni deželni odbor in slavno naše županstvo, da stori prvi potrebni korak v ta namen in naše potrpežljivo ljudstvo vam bode hvaležno.

Slovenske in slovanske vesti.

(Svojim naročnikom!) Današnja številka je zadnja letošnjega leta. Cenjene naročnike prosimo zategadelj, da

naj pravočasno obnové naročnino, ker sicer bi se jim list ustavlil. Današnji številki so tudi za izvenljublanske na-

ročnike priložene poštne nakaznice, katerih naj se poslužijo pri pošiljanju denarja.

(Deželni zbori) snidejo se d. é 28. t. m., da do volijo začasno pobiranje deželnih priklad.

(Domovinski zakon) katerega je državni zbor letos rešil, je cesar že potrdil. S tem je važna in koristna preosnova srečno dognana. Praktične posledice tega zakona se pokažejo šele po preteku petih let.

(„Slovenščina ne sme biti predmet raznim kompromisom“), tako piše „Slovenski List“. Gospodje, ki imajo odločilno besedo pri tem listu, niso bili vedno jednakega mnenja. Naši katoliški poslanci so se bili zavezali z nemškimi liberalci s pogojem, da se narodna vprašanja odstavijo z dnevnega reda. Takrat je bila torej slovenščina predmet kompromisu. Vzlic temu so pa naši krščanski socialisti tudi tedaj vztrajali pri katoliški stranki. Šele sedaj vedó, da to ni bilo lepo. Ker „Slovenski List“ posebno cika na narodno stranko, povedati mu moramo, da se pri pogajanjih z Nemci ni govorilo o slovenščini. Da so pa ta pogajanja bila potrebna, krivi so tega vsi tisti, ki so vedno rovali proti narodni stranki in delali razpor, naj sedaj za spravo še tako goré. Če je „Slovenskemu Listu“ zares toliko za slovenščino, videli bomo, kadar hode zopet prošt Klofutar zagovarjal nemškutarijo v deželnem šolskem svetu. Bodi li „Slovenski List“ tudi tedaj imel toliko poguma, kakor ga ima sedaj?

(Slovensko vseučilišče.) „Slovenski List“ očita narodnim strankam, da so pozabile na slovensko vseučilišče. Kolikor se to tiče katoliške stranke, je ona na katoliškem shodu res bila pozabila na slovensko vseučilišče. To se je zgodilo pred dobrimi štirimi leti in ni oviralo sedanjega vodje neodvisne krščansko-socialne stranke, da je ostal cela štiri leta še v katoliški stranki in jo po shodih zagovarjal ter proti narodni stranki ruval. Izstopil je bil šele zaradi nekkih osebnosti.

(Gmotno stanje uradnih slug.) Slovenski poslanec Koblar je dne 26. novembra v državnem zboru toplo zagovarjal zboljšanje plač uradniških služb. Predlagal je, naj se uradnim slugam poviša plača za petdeset goldinarjev. Nadalje je predlagal, naj se v državnih rudnikih službujoči kurjači, mašinisti in čuvaji, ki imajo jako naporno službo, uvrsté mej prave uradne sluge in se temu primerno uredé njih dohodki. Omenjal je mej drugim tudi jako slabo stanje pisarjev.

(Stoletnica slovenskega časnikarstva.) Dne 4. januarja mine sto let, kar je bil začel izhajati prvi slovenski list, Vodnikove „Slovenske Novice“. Izhajale so samo štiri leta, potem so pa Slovenci bili kar celih 43 let brez svojega lista, dokler ni 1843. leta začel izdajati dr. Janez Bleiweis svojih „Novic“.

(Krškim županom) je izvoljen dr. Romih, učitelj na meščanski šoli.

(Papirnati goldinarji.) Mnogokrat smo imeli priliko opaziti, da je občinstvo glede veljave papirnatih goldinarjev večinoma slabo poučeno, ti so namreč še vedno veljavni, kajti cesarske blagajnice imele so nalog, zamenjavati jih do konca 1899. tedaj še tri leta. Da se

pa od mnogih strani izrečeni želji ugodi in se občinstvu prihranijo nepotrební troški, se je sedaj zaukazalo, da morajo odslej do konca leta 1899. tudi c. kr. davkarje po deželi na zahtevanje občinstva papirnate goldinarje menjavati in sicer v polnem znesku.

(Častnim svojim članom) izvolilo je dijaško društvo „Triglav“ slovenskega pesnika, gosp. A. Aškercja.

(„Mir“) bode od novega leta prinašal redno zabavno-poučno prilogo.

(Nepravilnost pri oddajanju učiteljskih služeb.)

Na Štajerskem se sedaj večkrat oddajó učiteljske službe, predno preteče rok, za kateri so bile razpisane. Oddadó se navadno ljubljencem okrajnih glavarjev, seveda nemškega mišljenja brez ozira na to, so li za službo prosili bili ali pa ne.

(Zadnja deželnozborska volitev v mestni skupini celjski) se ni vršila v zmislu zakona, vsled česar so se dr. Dečko in tovariši pritožili na državno sodišče. Na to pritožbo je ministerstvo notranjih del podalo protispis z dne 24. novembra, v katerem priznava, da je pritožba dr. Dečka glede 56 volilcev opravičena. Razprava o pritožbi se bo pri državnem sodišču vršila dne 21. januarja 1897.

(Začasno odstavljen okrajni glavar) Iz Brežic se poroča: Naše glavarstvo vodi že dve leti g. Tax, jeden najstrastnejšib nasprotnikov našega naroda. Pred dobrim mesecem je bil g. Tax imenovan okr. glavarjem — danes pa to menda ni več. Zgodilo se je nekaj, česar v Brežicah nihče ni pričakoval, najmanj seveda g. Tax; hkrati je prišel ukaz, da mora g. Tax vodstvo okrajnega glavarstva nemudoma izročiti okrajnemu komisarju. To se je zgodilo in kar je občno začudenje še povekšalo je to, da je g. Tax takoj pobral svoja kopita in odšel iz Brežic. V vsem mestu se govori, da je g. Tax začasno odstavljen in da se je začel proti njemu disciplinarna preiskava — je li to res in zakaj se je to zgodilo, tega ne ve nihče natanko povedati.

(Nemška šola v Pokročah pogorela.) „Domovina“ poroča: V Pekrah pri Mariboru bi se bila morala osnovati za občino Pekre javna nemška dvorazredna šola. V Pekrah je sicer poleg 300 Slovencev samo 11 Nemcev pa tukaj osnoval je pred kakimi 10 leti nemški „Schulverein“ s pomočjo dunajskega bogataša dr. Reiserja, kateri ima v Pekrah svoje vinograde, nemško šolo, da bi se tako slovensko ljudstvo ponemčilo. Dr. Reiser je leta in leta plačeval in dajal denar za to nepotrebno šolo, pa Pekre so le ostale, kar so bile od nekdanj, slovenske. Končno je dr. Reiserju postalo to prazno plačevanje preneumno, tako, da je svojo mošnjo zavezal. Nemški „Schulverein“ pa ne more šole vzdrževati, ker hira, ker mu prihaja vedno premalo cvenka. Nemška ponemčevalnica v Pekrah dozorela je torej na pogin. Če je sila velika za nemštvo, je pa deželni šolski svet štajerski s pomočjo blizu. Da se ohrani ta nemška ponemčevalnica, odločil je nakrat deželni šolski svet, da se ta šola obesi na vrat občine Pekre. Ta občina naj plačuje za to nemško šolo, ter se zaradi tega izloči iz šole v

Lembachu. Občine Lembach, Bergenthal in Bistrica pritožile so se sicer na naučno ministerstvo, pa to ni hotelo nemški šoli izpihniti luči življenja, ter je zavrnilo pritožbo teh občin zoper osnovanje nemške šole, češ, da ni utemeljena. Pa občine se niso dale preplašiti, ampak vložile so po g. dr. Ivanu Dečku v Celju pritožbo na upravno sodišče, in to je pritožbi ugodilo in spoznalo, da je odločba deželnega šolskega in ministerstva protipostavna, to je v Pekrah ne bo javne nemške ljudske šole. Če hoče dr. Reiser ali če more nemški „Schulverein“ vreči v Dravo vsako leto kacih 2000 gld., smeta si to šolo obrzati pa le kot privatno; javna pa šola ne sme biti, ter občini Pekre ne bo treba plačevati zanjo niti krajcarja. Ta sodba upravnega sodišča je torej prav važna narodna zmaga.

(Umrl) je v Celju in bil dne 8. t. m. pokopan g. dr. Friderik Babnik v 51. letu svoje dobe. Poprej odvetnik na Dunaju, preselil se je pred nekoliko leti v Celje, kot jurist in narodnjak vedno na najboljšem glasu. Zet je bil odvetnika dr. Dominkuša v Mariboru in brat g. dr. Janka Babnika, deželno-sodnega adjunkta v Ljubljani. Prerano umrelemu bodi zemljica lahka. — V Zagrebu je umrl jeden najodličnejših ondotnih odvetnikov, g. dr. Josip Kopač. Pokojnik se je rodil l. 1838. v Žitanju, bil l. 1863. promoviran doktorjem prava in se l. 1865. naselil v Zagrebu, kjer je postal kmalu potem odvetnik. Pokojnik je bil vedno zaveden narodnjak in je rad podpiral vse narodne naprave, hrvatske in slovenske. Zapustil je vdovo in šestero otrok. Bil je jako izobražen mož in govoril je slovenski, hrvatski, češki, nemški, francoski in italijanski jezik. Pri njem so se radi ustavljali v Zagreb prihajajoči Slovani. Naj v miru počiva.

(Hrvatski ban in baron Rauch.) V hrvatskem deželnem zboru je poslanec baron Rauch hudo napadel vlado sedanjega bana. Očital mu je, kako se pod njegovo vlado zatira tiskovna svoboda, kako se je po krivici odpeljal arhiv v Budimpešto in zakaj se ne poskrbi, da dobé Hrvatje nazaj listine, do katerih imajo brezdvomno pravico. Nadalje je Rauch tudi povedal, da 1892. l. niso hoteli nekateri denarni zavodi v Zagrebu podpirati vlade pri volitvah. Vlada je odpovedala tem zavodom vse de-

želne vloge in jih vložila v zagrebško hranilnico, ki že tedaj ni bila v najboljšem stanu. Pri tej hranilnici so pa samo vladni privrženci, in zaradi tega se vlada ni brigala, kako se gospodari pri tem zavodu. Hranilnica je pa sedaj prišla v velike denarne zadrege in bati se je za deželne vloge. To bi bil hud udarec za vlado, ki zavoda ni nadzorovala, dasi je bilo pri njem vložena toliko deželnega denarja. Posebno pri graščini Božjakovini je hranilnici pretela grozna izguba. Vsled tega je to graščino kupila vlada in jo dvakrat predrago plačala, da le hranilnica ne propade. Na tem posestvu se misli osnovati kmetijska šola, dasi za to ni pripravna, ker je zemlja premokra. Pri deželni hipotečni banki, ki je tudi v rokah vladnih privržencev, je ravno tako marsikaj v neredu. Govori se, da njeni voditelji in uradniki gledajo le na lastno korist. Neki budimpeštanski denarni zavod, ki ima 10.000 delnic te banke, je zahteval, da se v Zagreb pošljejo ogerski uradniki, da bodo vodili imenovani zavod. Da bi se ne razkrilo, kako vladni pristaši gospodarijo pri tem zavodu, je hrvatska vlada od ogerskega zavoda kupila onih 10.000 delnic, dasi še nimajo postavnega varstva. Rauch je primerjal banovo gospodarstvo z gospodarstvom znanega sleparja Tanlonga pri rimski banki.

(Bivši tržaški škof msgr. Glavina) je dobil naslov nadškofa nadškofije Pelusium v Egiptu. To je pa le častni naslov, ker dotične nadškofije v resnici niti ni.

(Mestna slovenska šola v Gorici.) Ta šola nastanjena v Podturnu, je sedaj zatvorjena, ker je ušlo še tistih pet otrok, ki so zahajali v njo. Dotični otroci so prosili za vzprejem v „Slogino“ šolo. Mestni šolski svet je na to sklenil, da naj se ta šola zapre, kot nepotrebna.

(Iz cerkve nas pode.) „Soča“ piše: Zopet korak dalje! Za Podturnom je prišel sv. Anton na vrsto! Odpravili so slovensko petje pri zornicah in uvelo se je laško ter laška propoved. Razburjenost mej goriškimi Slovenci, ki so zahajali v to cerkev, je nepopisna!

(„Slovanski Svet“), kakor nam javlja njegovo uredništvo, začne z novim letom zopet redno izhajati ter izideti še ta mesec dve številki, da se dopolni pol leta 1896. Naročnina se pošilja uredništvu na Dunaj (VII. Hofstallstrasse 5).

Razne vesti.

(Izpred porotnega sodišča.) Dne 2. t. m. je bil obsojen 23letni tesarski pomočnik Ivan Pogačar iz Ljubljane v 2letno ječo, ker je nekemu italijanskemu delavcu oko izbil. — Blaž Slanovec iz Lahovč je bil, obtožen zaradi težke telesne poškodbe, oproščen. — Dne 4. decembra je bil obsojen v 6mesečno ječo Josip Čehovin, ki je izdajal ponarejene krome v Sežani. — Josip Tavčar, obtožen radi hudodelstva uboja, od taiste oproščen. — Dne 5. t. m. je bil obsojen Janez Kunc iz Rovt v 10letno ječo, ker je zažgal kozolec svojega brata. — Pri drugi obravnavi je bil Janez Pečar od zatožbe oproščen.

(Kanarček na reji.) Neka žena je morala svojo hišo na Karlovski cesti podreti in je vsled tega, dokler se nova hiša ne sezida, dala svojega kanarčka nekemu čevljarju v rejo. Kanarček je bil od 11. maja do 8. novembra t. l.

pri čevljarju. Zredil se kanarček pač ni, a vzlic temu je čevljar zahteval za „rejo“ 16 gld. 80 kr. češ, sedaj je v Ljubljani tako velikanska draginja, da tudi kanarčki ne morejo več tako ceno izhajati, kakor prej. Lastnica kanarčka je zahtevano vsoto res plačala, a na rejo ne da nikdar več nobenega kanarčka.

(Ogenj.) Dne 21. m. m. zjutraj ob 8. uri zjutraj se je v Ljubljani prvokrat naznanil po potresu ogenj s strelom. Gorelo je v prodajalnici Edvarda Mahra na Prešernovem trgu št. 3. Ko je zjutraj prodajalka Marta Walter prodajalnična vrata odprla, opazila je prodajalnico polno dima. Do tedaj je le telo v prodajalnici, ko pa so se vrata odprla, dobil je ogenj zraka, začelo je s plamenom goret in je ogenj v kratkem času uničil skoraj vse blago, vredno 15.000 gld.

(Požar.) Dne 30. m. m. je v hiši krčmarja Jurija Lozarja v Prelogu v kamniškem okraju nastal ogenj, kateri je upepelil hišo, hlev in skedenj ter mnogo orodja, pridelkov in živeža. Škoda znaša 2000 gld. Lozar je bil zavarovan za 1000 gld.

(Predrzne tatvine.) Pred tremi tedni zvečer proti 9. uri zlezel je tat skozi okno v gostilniško sobo Adama Kinzelna starejšega v Št. Jurju ob južni železnici, mej tem, ko se je oštir odstranil, da bi si prinasel kos domačega kruha za večerjo. Ko se oštir vrne, našel je sobo zaprto in predno je prišla pomoč, izginil je zopet tat pri oknu in odnesel nad 1000 gld. Tat moral je biti precej znan v hiši, kajti vedel je dobro, kje je denar in vso tatvino brzo izvršil. Policija v Celju je na telegrafično sporočilo baje prišla zločinca, ki pa je policistu ušel. V petek, 27. m. m. pa je zopet tat obiskal Franca Skazo v St. Jurju ob južni železnici in mu odnesel nad 400 gld. Sumi se, da je bil ravno isti človek, ker je tatvina istotako predrzno speljana. — Jernej Rak iz Nevelj, sedaj brez dela, je minoli četrtek zjutraj prodajal v Ljubljani v neki žganjeriji vrečo fižola. Ko je fižol prodal, se je tako napil, da je obležal na ulici, kjer ga je tudi dobila policija in spravila na gorkejši prostor. Ko se je streznil, ni več vedel o fižolu. Ker je Rak že dlje časa brez dela, je gotovo, da si je vrečo s fižolom kje na nepošten način prisvojil. Vsled suma tatvine se je izročil sodišču. — Andreju Zamidi, posestniku in županu v Stari Loki pri Kočevju, ukradel je dne 7. t. m. neki postopač v hlevu „pri bavarskem dvoru“ iz suknje, katero je bil tam za nekoliko časa shranit dal, denarnico s 15 gld. Postopač je znan in se zasleduje. — Matevžu Zdešarju, hlapcu pri sarku ob cesti v mestni log v Ljubljani, je bila v noči od 1. na 2. t. m. iz hleva ukradena srebrna ura, vredna 6 gld. Sumniv tatvine je okoli 30 let star postopač, ki je prišel zvečer v hlev spat in jo je ponoči popihal.

(Svinska kuga) je spravila 15 Dolenjcev oziroma Hrvatov na zatožno klop novomeškega okrožnega sodišča. Koncem prošlega leta so pomagali Hrvatom utihotapljati cele črede svinj, ki so se potem iz Novega mesta pošiljale po železnici na tuje. Tu so bile konfiskovane in potem se je zasledilo, da so bile svinje „pokrite“ z živinskimi potnimi listi, kateri so se preskrbovali največ v Škocijanu, kjer je bila zanje nekaka borza. Obtoženci so bili dne 3. t. m. obsojeni. Razprava je pokazala, da je „hrvatska zaprtija“ velik udarec za dolenjsko gospodarstvo.

(Na vozu umrl.) Piše se nam: Te dni se je pred Galetovo gostilno v Grosupljah ustavljal voz, na katerem so ljudje našli posestnika Jerneja Dolenca iz Glinka — mrtvega. Na potu domov ga je zadela kap. Konji so vedeli, kje se mož navadno ustavlja in so se tudi to pot ustavili pred Galetovo gostilno.

(Detomor.) Cerkovnik v Grmu pri Trebnjem je pred nekaj dnevi našel na pokopališču površno pokopano novorojano dete. Ker se sumi, da je nezakonska mati, 20letna Ivana Pesker, otroka umorila, so jo orožniki aretovali in izročili okrajnemu sodišču v Trebnjem.

(Roparski napad.) S Pivke se nam piše: V noči od 3. t. m. napadla sta blizu vasi Rupe na reški cesti dva neznana moža voznika Antona Šenkinca, doma iz

Šembij na Pivki, ko se je poslednji vračal domov s praznim vozom iz Kastavščine, kamor je bil dan poprej peljal seno prodati. Vsled groznje in pretenja z ostrim nožem, vrgel je voznik mošnjo z denarjem napadalcem da se je tako rešil morebitnega drugega zla. — Res boljšega nadzorovanja so potrebne naše zelo prometne ceste.

(Grozen položaj.) Pri Št. Ilju nad Mariborom so te dni, baš ko se je začel vlak pomikati iz postaje, tri ženske skočile iz vlaka, tretja tako nesrečno, da bi jo kolesa gotovo zdrobila. Da ni neki potnik planil iz vagona za njo in jo prijel za vrat ter potegnul v stran. Sprevedniki so pač dajali znamenja naj se vlak ustavi, a strojevodja tega piskanja ni slišal. Žena visela je pod desko, po kateri hodijo sprevedniki, dotični potnik jo je držal z jedno roko z drugo se je sam držal za drog. Mož se je dvakrat podal v smrtno nevarnost, izpustil namreč drog in poskusil žensko potegniti izpod deske, a ni se mu posrečilo. Že jo je mislil izpustiti, ker so ga zapuščale moči, ko se je vlak ustavil.

(Legar v Pulju.) Od septembra semkaj že hudo razsaja v Pulju legar ali vročinska bolezen. Najprej so zboleli delavci, ki delajo pri razkopavanju vodovoda. Dosedaj je že zbolelo blizu tisoč ljudi, mej drugim mnogo vojakov. Bolnice so prenapolnjene in manjka zdravnikov in leka za zdravljenje.

(Oproščeni krščanski socialisti.) Pred nekaj meseci se je vršila v Gradcu škandalozna obravnava. Obtoženi so bili voditelji krščansko-socialne stranke graške, Feichtinger, dr. Starkel in dva druga in sicer vsi skupaj zaradi goljufivega bankerota, Feichtinger pa tudi zaradi poverjenja, ker ni propalemu tiskovnemu društvu izročil svote, s katero ga je bil neki žid podkupil. Najvišje sodišče je to obsodbo razveljavilo, češ, da ni kaznjivo, nego le nemoralno, če se da kdo podkupiti in da ni dokazano, če tiskovno društvo ni imelo primankljaja koj, ko se je ustanovilo.

(Nečloveška mati) V Pečuhu je policija zaprla vdovo nekega železniškega uradnika, ker je svojega 10letnega, jako pohabljenega sina že 7 mesecev imela zaprtega v svinjaku. Deček je bil, ko so ga potegnili iz svinjaka, v strašnem stanju. Noge in roke so mu bile vsled mraza povsem zmrzle, obleka pa mu je bila na životu segnila.

(Živ akt.) V sobo računarskega urada finančnega ministerstva v Pešti donesla je te dni neka slabo opravljena ženska velik omot, ga položila na umivalnik in naglo odšla. Kar so imeli uradniki mnoge opravila, se nihče ni brigal za omot, dokler se le ta ni začel gibati in — jokati. Na to so se osvedočili, da je ležalo v omotu v krpe povito krepko dete. Komu pripada ta „akt“, to pojasni morda uvedena preiskava.

(Orjaški človek.) V Lillu na Francoskem živi orjak. Visok je 2 metra 40 centimetrov, star šele 19 let, je pa na dan vsaj 6krat ter zavžije vsega skupaj do 15 kilogramov hrane. Mladi orjak je doma iz Švice.

(Nova knjiga.) „Ein Kochbuch für Zuckerkrank“ imenuje se nemška knjiga, katero je izdala Hermina pl. Gulgen, in ki velja 1 gld. V tej knjigi, ki se dobi v vseh bukvarnah, se popisuje, kako se mora kuhati bolehujočim za scalno grižo (sladorno boleznijo). V njej je rešeno vprašanje, kako je nadomestiti moko pri napravljanju jedi za take bolnike.

Spomnimo se mladih rokodelcev!

(Z Dolenjskega.)

Lahko rečemo, da je na Slovenskem za ono revno mladež, ki latinske šole obiskuje, prav lepo skrbjeno. Slovenci imamo veliko štipendij za te mladeniče. Pred vsemi je pokojni Knafelj za kranjske Slovence skrbel.

Po očetovski in pametni skrbi oskrbnika začetkoma bolj malega zapustnikovega Knaflovega premoženja, dr. Zupančiča, je to premoženje zdaj veliko postalo in veliko vseučiliščnikov - Kranjcev to veliko dobroto vsako leto uživa. Ne manjka tudi dosti družih stipendij, ustanov za dijake. Če se vzame, da premožnejši stariši dosti fantov pošiljajo na vseučilišče, da za naraščaj duhovenstva bogato založena škofijska semenišča skrbijo, potem lahko rečemo, da je za naraščaj takozvanih učenih strok pri nas dobro skrbjeno in kar je glavno, ubogim, pa navadno najbolj nadarjenim kmetskimi sinovom odpirajo Knaflove ustanove pot v svet učenjaških, učenih disciplin. Ali za naraščaj rokodelskih strok nič ni poskrbljeno. Sicer je pokojni Martin Hočevnar, rojen v Pudlogu pri Velikih Laščah in umrl v Krškem, imel predobro misel, ko je takozvano meščansko šolo v Krškem ustanovil in toliko ustanov za revne fante za to šolo ustvaril, da se mora vse to darilo s šolskim poslopjem vred imenovati po skromnih slovenskih razmerah res knežje darilo, ali Martin Hočevnar je začel, pa doslej sam ostal, manjka še takih ustanov, ki bi rokodelskim pomočnikom omogočile, da gredo za jedno ali dve leti kam na velike strokovne šole v Gradec, na Dunaj ali kam na Nemško. Imamo sicer na Slovenskem precej dobre rokodelce. Tvrdba Matijanov v Ljubljani slovi tudi izvan mej Kranjske. Ali imeli bi lahko v drugih strokah tudi Matijane. Slovenski človek je posebno nadarjen. So celi kraji, v katerih je spretnost roke v večini prebivalcev najboljše že z mladega dana. Kakor smo Slovenci majhni, ne manjka nam slikarjev, podobarjev. Nekateri teh so do dobrega imena se popeli, koliko jih pa živi te stroke skrivno po naših hribih!

Ali, da tudi manj srečen rokodelce večjo stopinjo dovršenosti v svoji stroki doseže, bi bilo dobro, skrbeti. Naš fant se uči 3 do 4 leta pri mojstru, potem dela kot pomočnik doma, malo jih hodi ven v tujino. Bi šli, ali boje se konkurence v tujini.

V drugih deželah drugače skrbijo za vzgojo tega dela narodove mladine. S tem, da bi hodili ven v bolj v rokodelstvu razvite tuje kraje, se more večja izobrazba naših mladih rokodelcev doseči. Doma pa ni tistega napredka, kakor bi moral biti, ker mojstri po večjem pri tem ostajajo, česar so se naučili. Slovenci moramo, ako nečemo, da nas tujina požre, tudi v vseh strokah človeškega ročnega dela biti tako dobro izgojeni, kakor naši sosedi. Pa imamo in bomo dobili strokovne šole. Imamo jo v Kočevju, ta skrbi v jedni stroki za Kočevce, v Ljubljani se bode razširila. Ali kje so ustanove, ki bi revnim fantom dale jesti mej časom, v katerem šolo obiskujejo, in šol za vse stroke rokodelstva vendar ne dobimo nikoli. Naš mladi rokodelce mora tudi ven v svet in v šole, za katere država in bogate druge dežele bogato skrbijo, naš človek mora ven, kjer lahko nasvoje oči vidi čudeže napredka v svoji rokodelski stroki.

Doma ostaja naš človek, ko je postal pomočnik, doma za mali zaslužek dela in komaj postane 24 let star, že se oženi. Velika revščina pride v družino in beračija

je v novem mojsterstvu. Seveda tak kmalu začne na svojo roko obrt. Za žentev je čas do 35. leta in žentev je le pametna, če so ji zagotovljena trdna tla. Ali, kako bi bila, če je premalo v glavi in spretnosti v roki? Potem revščina in pijančevanje, da se skrbi zatró in nazadnje brezsrčnost do svoje žene in do svojih otrok. Naj bodoča gotova prememba socijalističnih razmer v boljše še toliko dobrega za delavca donese, naš delavec bo tudi v drugih razmerah revež, ker mu bo manjkala večje strokovne omike.

Naša duhovščina se tako rada v prid cerkvá ali samega sebe vtika, ko se testamenti delajo. Kaj je tega treba? Župništva so dobro preskrbljena, prejšnji čas je dobro skrbel za te „reveže“ in pobožnost ljudi ne bode trpela, da bi duhovnik pomanjkanja trpel. Ne da se toliko tisoč goldinarjev vsako leto v testamentih za maše, za cerkve i. t. d. daruje, ko bi jedna maša zadostovala, in bi se denar za druge cerkvene ali duhovniške namene le bolj za naprej živeči rod obrnil, skrbi se le za to „mrtvo roko“. Naši duhovniki so po svoje v novejšem času hudi socijalisti. Kako lepo bi dejanski skrbeli za reveže-delavce, ako bi pri testamentih, pri katerih so zraven in katere oni kujejo, prosili poslednjo voljo tako napraviti, da se n. pr. dá deželi toliko in toliko premoženja za zaklad. Ta zaklad bi dovoljeval ustanove rokodelcem, ki bi šli v večjo izobrazbo v velike obrtne šole. In varčljivi duhovniki, ki za cerkvene ustanove na smrtni postelji toliko tisoč goldinarjev obrnejo, bi dejanski usmiljeno in socijalistično ravnali, ko bi tak denar v navedeno svrhu določili. Oni duhovniki, ki toliko njihovim kuharicam zapuščajo, katere potem denar neproduktivno razmečejo, bi jim lahko tudi nekaj odtegnili, vsaj so si le te že pri življenju „gospoda“ navadno dosti potrebnega drobiža nabavile.

Pa vsi, ki v dobrodelne namene kaj zapuščajo, naj bi to v mislih imeli. Za reveže in stare ljudomili ljudje radi v testamentu skrbijo. Je lepo, ali le mladina gre naprej v življenje, stari gredo v grob. Naj občine kaj več za svoje reveže skrbijo, tam pridejo take podpore na veliko plačevalcev. Ni dobro, če ljudje vedó, da se bo zanje v starosti skrbelo, radi v trdnih letih lenobo pasejo, ali nevarljivo živé. Lepe so ustanove, ki jih tudi Slovenci imamo, da se v odgoji zanemarjeni otroci vzamejo v skrb in pouk, produktivno je to in potrebno; država, ki toliko tisoč milijonov za vojaštvo izda, bi morala pred vsem za ta naraščaj skrbeti, prihranila bi si dosti ječ in jetničarjev in imela bi dosti več dobrih državljanov; ali za ustanove za mladež, ki se učenim strokam posvetijo, ni treba pri nas skrbeti. Skrbeti je le, da zamore tudi naš srednji stan, kar ga je rokodelskega boljše naprej. Temu pa ni treba tolikih ustanov. 100 gld. je dosti za jednega, ker si tak lahko v delavnica v tujini dela dobi, kjer se lahko uči in kaj zasluži in treba mu sploh ni toliko, kakor vseučiliščniku, ki mora imeti drugače stanovanje, obleko in hrano. O, če bi se našel na Slovenskem kak drugi, dobrotni Martin Hočevnar! Pa po malem se pride tudi do večjih svot. — Morebiti se najde jedenkrat pri nas bogat mož, ki je iz

rokodelskih hlač prišel do bogastva, pa nima otrok, o, ko bi leta bil teh misli! — Ali dokler takega ni, treba je nabirati po malem po pogovoru: „Zrno do zrna po-gača“ za rokodelsko mladež. S—c.

Prihodnja številka „RODOLJUBA“ izide dne 2. januarja 1897.

Loterijske srečke.

Dunaj, dné 12. decembra: 87, 15, 25, 14, 32.

Brno, dné 16. decembra: 73, 21, 36, 41, 56.

Zmešane lase

kupuje

po najvišjih cenah

od 4½ kile počenshi, že od 1871. leta obstoječa trgovina z lasmi (namesto trgovina z lasmi se tudi lahko reče tovarna)

Filip Weil

(1) v Spodnjem Krolovcu na Češkem.

P. S. P. n. čitatelja te anonce opomnim, naj opozore na mojo adresu zbiralce zmešanih las.

Tržne cene v Ljubljani

12. decembra t. l.

	gl. kr.		gl. kr.
Pšenica, hktl.	8 20	Špeh povojen, kgr.	70
Rež,	6 30	Surovo maslo,	78
Ječmen,	5 50	Jajce, jedno	3
Oves,	6 20	Mleko, liter	10
Ajda,	6 80	Goveje meso, kgr.	64
Proso,	6 60	Telečje	60
Koruza,	5 60	Svinjsko	58
Krompir,	2 10	Kostrunovo	36
Leča,	11	Pišanec	45
Grah,	10	Golob	18
Fižol,	8	Seno, 100 kilo	2 50
Maslo, kgr.	90	Slama,	2 30
Mast,	70	Drva trda, 4 metr.	7
Špeh svež	64	„ mehka, 4	5

Avstrijsko podjetje

daje

postranski zaslužek.

Vprašanja pod „Zukunftsvorsorge“ Gradec, poste restante.

Največji izbor.

Skrbno izdelovanje

Preobleke. Popravila.

L. Mikusch
tovarna delnikov
Ljubljana, Masni trg 15

Najnižje cene.

Listnica uredništva.

Ivan Pangerc s Sela nam piše, da ondu njega dolže, da je pisal zadnji dopis s Sela, kar pa ni res. Dopis je neresničen, kajti Janez Valant še kvartat ne zna, nikar da bi se pri kvartanju stepli. Kakšni volilci da so imenovani bili, je vidno iz tega, da se Valentin Plemel in Jože Valant niti volitve udeležila nista. Tudi ni lepo, razglašati, kaki reveži so. K drugi veri ne misli nikdo pristopiti izjemši morda jednega, ki bi pristopil k taki veri, ki bi cekine delila.

Dobiva se najceneje v podpisani lekarni, ako se naroča po pošti.

Dr. pl. Trnkóczy-ja

cvet

za mazanje pri bolečinah v križu, na nogah in rokah, za jačenje in krepcanje kit človeškega telesa, za okrepitve pred in po večjih naporih, dolgih marših ali težavnem delu je jako umesten. — 1 večja steklenica 50 kr., ½ tucata 2 gld. 50 kr., 1 tucat 4 gld. 50 kr.

Kapljice za želodec.

Steklenica 20 kr., 6 stekenic 1 gld., 3 tucate 4 gld. 80 kr.

Zeliščni sok

ali **prсни sirop** za odraščene in otroke; raztvarja sliz in lajša bolečine, n. pr. pri kašlju. — Steklenica 56 kr., 6 stekenic 2 gld. 50 kr.

Vsa ta našeta in vsa druga zdravilna sredstva se dobivajo v

lekarni

Ubalda pl. Trnkóczy-ja

v Ljubljani zraven rotovža

in se vsak dan s prvo pošto razpošiljajo.

(1—24)

Peregrin Kajzelj

Stari trg št. 13

(2—24)

priporočam slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini svojo bogato zalogo

lestencev, oljnatih podob, zrcal,

kakor tudi vse v njegovo stroko spadajoče predmete na pr. stekleno, porcelanasto belo in rujavo prsteno blago, raznovrstne svetilnice viseče in stoječe,

Hermanove bliskovne svetilnice in prave kroglaste cilindre „Patent Marian“, katere imam samo jaz v zalogi za Kranjsko.

Prezmemam tudi vsa steklarska dela pri stavbah ter jamčim za solidno in točno postrežbo.